

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: stand van zaken rondom collectieve warmtenetten (wijkverwarming)

Datum: 19 september 2023

Kernboodschap

Om de ambities uit het Klimaatakkoord waar te maken moeten we onze CO₂-uitstoot beperken. Omdat het gebruik van aardgas leidt tot de uitstoot van CO₂, gaan we op zoek naar alternatieve (fossielvrije) bronnen voor het verwarmen van onze gebouwen.

Naast de mogelijkheid om over te stappen op een (hybride) warmtepomp, blijft Gemeente Wijchen ook onderzoeken of er kansen aanwezig zijn voor het ontwikkelen van collectieve warmtenetten.

In lijn met het Klimaatakkoord en de uitgangspunten in het 'Warmteplan – onze route naar een aardgasvrij Wijchen' nemen we de regie in de onderzoeken naar de haalbaarheid van warmtenetten in onze gemeente.

Op dit moment zijn er twee onderzoeken gaande:

1. Samen met gemeente Beuningen en Heumen zijn we gestart met een haalbaarheidsonderzoek voor het gebruik van warmte van de ARN.
2. Voor het gebied rondom Hart van Zuid wordt in kaart gebracht of een warmtenet dat gebruik maakt van warmte uit het Wijchens Meer te realiseren is.

Met deze informatienota informeren we u over de stand van zaken rondom de ontwikkeling van collectieve warmtenetten.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
Maart 2023	Vaststelling Warmteplan en Transitievisie Warmte

Toelichting

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeenten in 2050 de overstap hebben gemaakt naar duurzame warmte. Er kan dan geen aardgas meer worden gebruikt. Naast de mogelijkheid om over te stappen op een individuele warmte-oplossing middels (hybride) warmtepompen, lijken er in Wijchen ook collectieve oplossingen mogelijk.

Voor collectieve warmtenetten zijn duurzame warmtebronnen nodig. Denk aan restwarmte (ARN), warmte uit oppervlakte water (Wijchens Meer, Vormerse Plas, Maas), uit de bodem of de zon.

Het voordeel van collectieve systemen is dat ze meestal beter scoren op duurzaamheid en over het algemeen tot lagere maatschappelijke kosten leiden. Door (een deel van) de bestaande woningvoorraad te verwarmen via een warmtenet, wordt voorkomen dat alle woningen moeten overschakelen op een elektrische (hybride) warmtepomp. Dat heeft minder impact op het elektriciteitsnet.

Een laatste voordeel is dat woningeigenaren hun woningen minder ingrijpend hoeven te verduurzamen wanneer ze worden aangesloten op een warmtenet, omdat niet de stap hoeft te worden gezet naar laagtemperatuurverwarming.

In lijn met het klimaatakkoord en de uitgangspunten in het 'Warmteplan – onze route naar een aardgasvrij Wijchen' nemen we de regie in het onderzoeken van de haalbaarheid van warmtenetten in onze gemeente.

Op dit moment zijn er twee onderzoeken gaande:

- Samen met gemeente Beuningen en Heumen zijn we gestart met een haalbaarheidsonderzoek voor het gebruik van warmte van de ARN.
- Voor het gebied rondom Hart van Zuid wordt in kaart gebracht of een warmtenet dat gebruik maakt van warmte uit het Wijchens Meer te realiseren is.

Warmte van de ARN

In 2021 is een quick-scan uitgevoerd in opdracht van de MARN+ werkgroep. Dit regionale onderzoek was een eerste globale studie naar de potentie voor het inzetten van warmte van de ARN in de MARNgemeenten. Hieruit is gebleken dat een warmtenet, gevoed door warmte van de ARN, kansrijk is voor Wijchen, Beuningen en/of Heumen. Op basis hiervan is besloten een verdiepende haalbaarheidsstudie uit te laten voeren.

Voor het opstellen van het Plan van Aanpak werkten we samen met de gemeente Beuningen en Heumen, de ARN en het Expertteam Warmte (ETW) van de provincie. Het ETW wordt gefinancierd door de Provincie en is in het leven geroepen om gemeenten te ondersteunen bij de warmtetransitie.

Ook voor het uitvoeren van het haalbaarheidsonderzoek houden we deze samenwerking aan. We zijn daarmee als gemeenten gezamenlijk opdrachtgever voor dit onderzoek.

Net als voor Wijchen geldt voor de gemeenten Heumen en Beuningen dat een warmtenet in hun gemeenten potentie lijkt te hebben. Daarnaast gaat het hier om een complexe opgave met een bovengemeentelijk karakter. Door de krachten te bundelen kunnen we expertise en middelen doelmatig inzetten voor het onderzoek.

Voor de zomer is gestart met een projectgroep die regelmatig bij elkaar komt. De stuurgroep, bestaande uit bestuurders van de diverse partners, heeft het Plan van Aanpak vastgesteld. Het ETW levert de projectleider en voert de feitelijke werkzaamheden uit. Daarnaast is ook de warmteregisseur van de provincie bij het project aangesloten vanwege het bovengemeentelijke karakter en het verdelingsvraagstuk. Op die manier houden we nauw contact met de provincie en de ondersteuningsprogramma's.

Het doel van het haalbaarheidsonderzoek is om concreet zicht te krijgen in de kansen van realisatie van een warmtenet met restwarmte van de ARN. Voor Wijchen wordt in de basis de gehele woonkern meegenomen in het onderzoek. Ook wordt onderzocht of het mogelijk is om de bedrijventerreinen Bijsterhuizen en Wijchen-Oost aan te sluiten.

Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, stellen we een aantal scenario's op met een afwegingskader dat helpt in het maken van die keuzes. Uiteindelijk werken daarmee toe naar een voorkeursscenario.

Het onderzoek kent drie hoofdsporen die naast elkaar lopen: een technisch-financieel spoor, een organisatie-governance spoor en een communicatiespoor. Voor elk van die sporen trekken we de komende periode gezamenlijk op.

Daarbij is afgesproken dat wanneer uit de studie blijkt dat er geen meerwaarde meer is om hierin gezamenlijk met de andere gemeenten op te trekken, de aanpak wordt bijgesteld en het opdrachtgeverschap wordt herzien.

Eind 2023 moet er een voorkeursscenario liggen dat het vervolg zal bepalen. Op dat moment weten we dus of, en voor welke wijken in Wijchen een warmtenet gevoed door restwarmte van de ARN een realistische mogelijkheid is. Dat zal ook het moment zijn dat we opnieuw bij u komen en u informeren over de stappen en keuzes die zijn gemaakt.

Warmtenet Wijchen-Zuid (rondom Hart van Zuid)

In 2022 heeft een verkennende studie plaatsgevonden naar de kansrijkheid van een warmtenet, op basis van aquathermie uit het Wijchens Meer. Daarbij is gekeken naar woningen in het gebied rondom Hart van Zuid.

In de Transitie Visie Warmte is dit gebied als één van de verkenningswijken benoemd, vanwege de nabijheid van het Wijchens Meer, de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid en het feit dat Talis hier veel bezit heeft.

De resultaten van deze eerste studie gaven aanleiding voor een verdiepend onderzoek. Samen met medewerkers van Talis is in het voorjaar van 2023 nader uitgewerkt onder welke voorwaarden een warmtenet haalbaar zou kunnen zijn. Met name de vraag of het project technisch te realiseren is, staat centraal. De resultaten van dit onderzoek worden begin oktober gepresenteerd aan de stuurgroep, bestaande uit de wethouder duurzaamheid en de bestuurder van Talis.

Op basis van deze resultaten wordt besloten of het project een stap verder wordt gebracht. Dit alles doen we in nauwe samenspraak met Talis, omdat een groot deel van het beoogde projectgebied bestaat uit huurwoningen van Talis.

Tot slot

Landelijke proeftuinen laten zien dat het geheel aardgasloos maken van bestaande wijken behoorlijk ingewikkeld is. Van deze voorbeelden leren we ook dat het bijna niet mogelijk is om een vooraf uitgestippeld pad te doorlopen om de warmtetransitie te realiseren. Het is een proces, dat om constant meebewegen en bijsturen vraagt.

Het besef is gekomen dat dit vraagt om uitproberen, experimenteren en steeds blijven monitoren om te toetsen of we de goede dingen doen. Al doende leren en al lerende doen.

Afwachten tot kant-en-klaar oplossingen zich aandienen, is niet realistisch. De noodzaak om in beweging te komen wordt, gezien de klimaatverandering, steeds urgenter.

Dit doen we door zoveel mogelijk samen op te trekken met maatschappelijke partners, te leren van de ervaringen van anderen en bij te sturen waar nodig.

De uitgangspunten zoals eerder vastgesteld blijven daarbij richtinggevend:

- Ga aan de slag met energiebesparing en isolatie
- Samen kennis delen om de warmtetransitie te laten slagen
- Haalbaar en betaalbaar voor iedereen
- Beschikbaar, betrouwbaar en duurzaam richting de toekomst

We weten ook dat, als er besloten wordt om door te gaan met de ontwikkeling van warmtenetten, er veel uitdagende vraagstukken op ons afkomen.

Hoe zorgen we dan inwoners goed aangesloten zijn? Hoe ziet de governance van het warmtebedrijf eruit? Hoe richten we het besluitvormingsproces goed in? Wat is de ruimtelijke impact, zowel onder- als bovengronds?

Over al deze aspecten wordt reeds nagedacht en informatie ingewonnen, zodat we voorbereid zijn als besloten wordt tot de ontwikkeling van een warmtenet. Ook hier geldt dat zorgvuldige communicatie, het tijdig betrekken van collega's en andere belanghebbenden, en het leren van de ervaringen van anderen zeer waardevol zijn.

Daarbij houden we ook oog voor de ontwikkeling van de wetgeving en de aanpassing van de landelijke warmtewet. Die zal voorschrijven dan warmtenetten voor minimaal 51% in publieke handen moeten zijn, wat bepalend is voor de keuze van de governance-structuur. We maken dankbaar gebruik van de ervaringen die zijn opgedaan in de gemeente Nijmegen. Ook de oprichting van het Gelders Warmte Infra Bedrijf (GWIB) en de steun van de Provincie Gelderland helpen bij het doorlopen van dit proces.

Communicatie

Helder en duidelijk communiceren naar inwoners is een belangrijk aspect in de Warmtetransitie. Tijdens de bespreking van het warmteplan in de raad is nadrukkelijk aangegeven dat het belangrijk is om inwoners goed te informeren over de mogelijke warmte-oplossingen in hun buurt, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. Om te voorkomen dat mensen overstappen naar een warmtepomp, terwijl binnen een afzienbare tijd een warmtenet ontwikkeld wordt. Ook wanneer nog niet duidelijk is of een warmtenet er werkelijk komt, kan het helpen om dit te weten voor het maken van slimme keuzes.

Daarom wordt een kaart ontwikkeld, die binnenkort te vinden is op de website van de gemeente, met de titel 'warmte-oplossing per wijk'. Hier kunnen inwoners zien wat voor hun wijk en dorp de plannen zijn. Zodra op basis van de genoemde onderzoeken nieuwe informatie bekend is, zal dit worden verwerkt in de kaart.

Uitvoering of Vervolgstappen

Vervolg nav onderzoeken warmtenetten

Voor beide onderzoeken is de verwachting dat eind van het jaar de resultaten bekend zijn.

Voor het project rondom de ARN is eind 2023 het voorkeursscenario bekend en weten we wat dit betekent voor Wijchen. Voor het warmtenet in Wijchen-zuid weten we dan of het project technisch te realiseren is en of dit leidt tot een vervolg. Uw raad zal naar verwachting begin 2024 verder geïnformeerd worden over deze ontwikkelingen.

Opstellen bronnenstrategie per wijk

De TransitieVisie Warmte heeft een eerste indruk gegeven van mogelijke warmtebronnen en oplossingen in onze gemeente, zonder daarin specifiek keuzes te maken.

De onderzoeken naar warmte van de ARN en het onderzoek in Wijchen-Zuid levert, samen met de onderzoeken die gedaan zijn in het kader van TKWM en Wijchen-west aanvullende en gedetailleerde kennis op.

Op basis van deze inzichten wordt in 2024 een bronnenstrategie opgesteld. Hierin leggen we vast welke warmtebronnen en welke warmte-oplossingen voor welk deel van Wijchen gemaakt worden. Daarmee zal de bronnenstrategie de basis vormen voor de verdere uitvoering van de warmtetransitie in Wijchen.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.